

Actieplan Het goede voorbeeld

Circulaire en energieneutrale provinciale organisatie

Ambitie: In 2030 is onze provinciale organisatie circulair en energieneutraal. Dit is de som van al onze acties samen. Zo werken wij circulair en energieneutraal in onze projecten. Ons vastgoed is circulair en energieneutraal en uit onze organisatie komen alleen nog grondstoffen. Ons woon-werk- en zakelijk verkeer is circulair en energieneutraal gefaciliteerd en we kopen circulair en energieneutraal in.

Strategie

- Focus op grote materiaalstromen en/of op zichtbare impact
- Opzoeken maximale ruimte in huidige afspraken
- Ambities hoog en meervoudig bij nieuwe afspraken
- Faciliteren juiste circulaire en energieneutrale gedrag
- Overzicht krijgen en meten effecten
- Sturen actief op maximale ruimte en hoge ambities

Principes bij vinden juiste route

1. Ambities stellen we zo hoog mogelijk
2. Keuzes op basis van meervoudige waardecreatie of -behoud
3. “Moeten”, “willen” en “kunnen” in balans
4. Wie wil, zoekt naar mogelijkheden en wie het weet mag het zeggen

Leren, oefenen, uitdragen

Innovatieve projecten

Inhoudelijke resultaten
circulaire en energie-
neutrale provinciale
organisatie

Verduurzaming
Provinciehuis en
steunpunten

Afval = grondstof

Mobiliteit

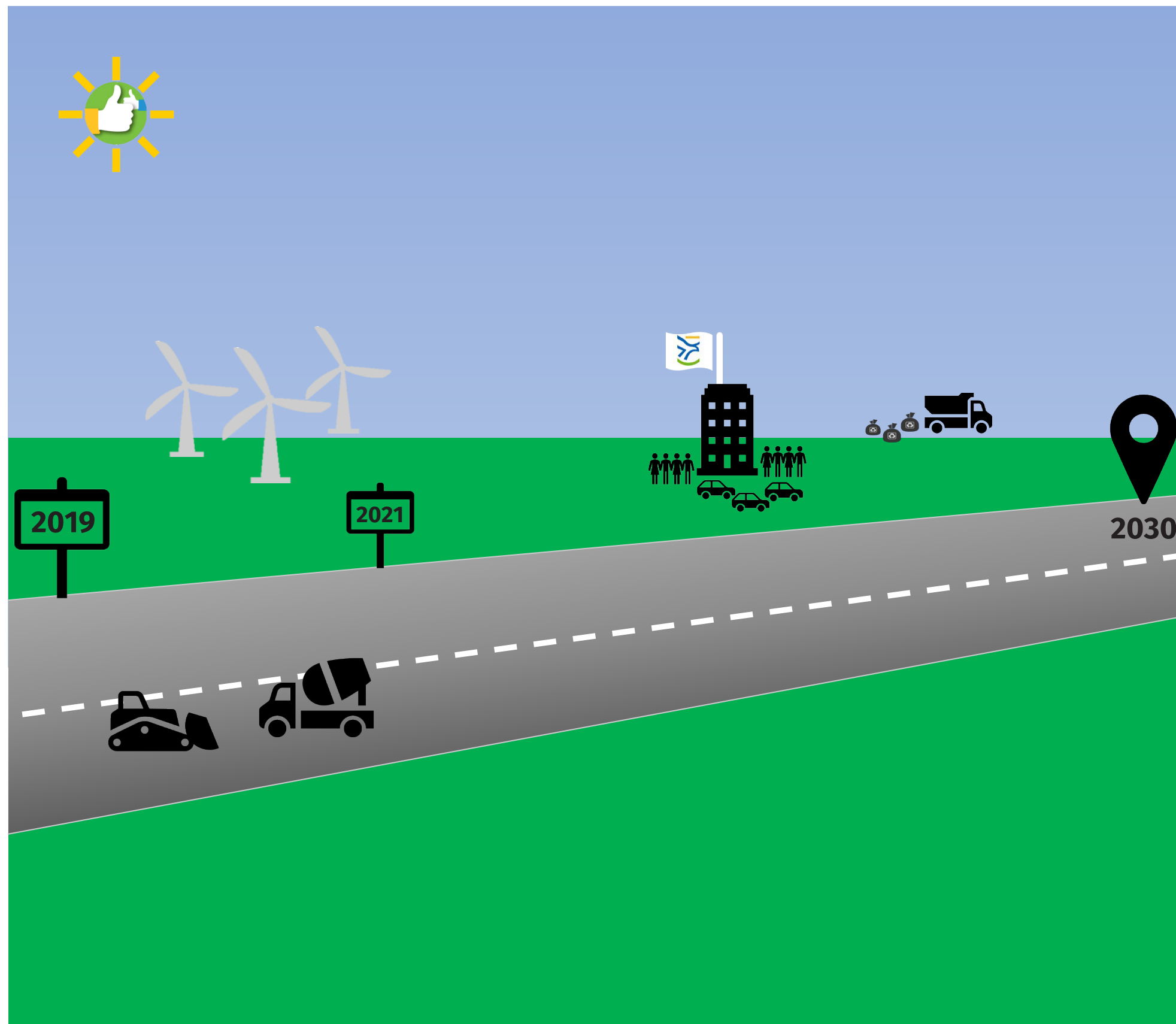
Infra

Ondersteuning borging

Inkoop

Kennis en
communicatie

De kern van dit actieplan bestaat uit zeven thema's: vier resultaatgebieden en drie ondersteunende processen. Het actieplan bestaat uit 54 maatregelen op elk thema organisatiebreed zijn ontwikkeld en worden uitgevoerd in 2019 en 2020. Dit is gebaseerd op een nulmeting (waar liggen de grootste kansen) en een keuzenotitie die door PS is vastgesteld op 11 juli 2018.

Campagne Bewustwording Duurzame Energie

Omdat we het samen doen

Doel van campagne is om te vertellen waarom we met de energietransitie aan de slag zijn. Nadruk ligt op het samen doen en elkaar helpen. Onze campagne creëert bewustwording en zet de inwoners aan om daadwerkelijk zelf iets te gaan doen.

Plan van aanpak voor 2019:

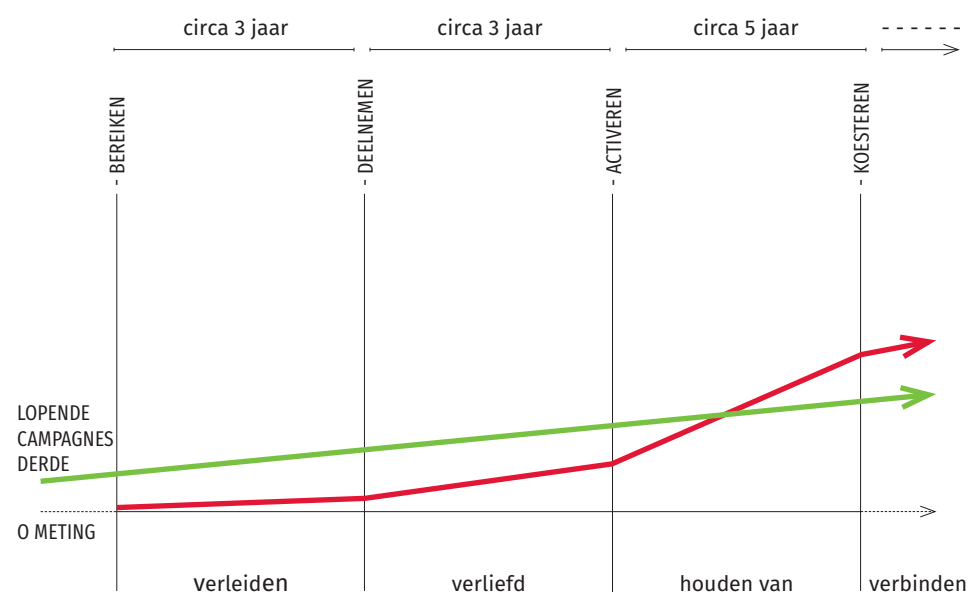
- Formeren campagneteam met mix van inhoudelijke en marketing/communicatie-experts. Grootte max 6-8 personen.
- Daar omheen komt een flexibele schil van experts.
- Het 'rebellenteam' ondersteunt het campagneteam.

Opzet is om **2e helft 2019** met campagne te starten. Energie-event ism gemeente Dronten lijkt een mooi startpunt.

Stappen maken naar een duurzaam en CO₂-neutraal Flevoland in 2050.

Een stevig plan, goede zichtbaarheid en een lange adem is nodig om een blijvende gedragsverandering te bereiken. We willen onze doelgroepen verleiden, ze verliefd laten worden, in onze ideeën laten geloven en voor eeuwig verbinden.

Deze aanpak kunnen we onderverdelen in de volgende 4 stappen: **Bereiken, Deelnemen, Activeren en Koesteren**. Voor een goede aanpak gaan we dan ook uit van een ruime doorlooptijd. Alleen al bij het bereiken (verleiden) kan er makkelijk 3 a 4 jaar overheen gaan.

Vraag voor campagne door partners FEA: behoefte aan gezamenlijk verhaal

Overleg met partners FEA over insteek, samenwerking en invulling (sept – dec 2018)

Voorstel voor financiering door GS en PS goedgekeurd (financiering campagne en ondersteuning Energieloket) Oktober 2018

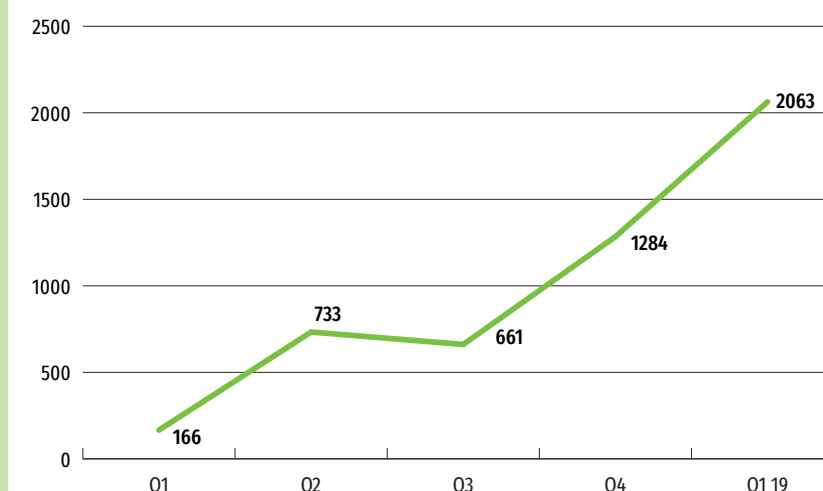
Principes voor campagne:

- positieve insteek;
- complementair aan bestaande en toekomstige campagnes;
- zenden vanuit de Flevolandse Energie Agenda;
- middelen sluiten aan bij het onderwerp;
- laagdrempelig;
- multimediaal en gebruik maken van de publieke ruimte;
- Flevolands;
- flexibel.

Subsidie

353.000 euro subsidie aan NMFF voor versterking van Energieloket in 2019. Dit geld is bedoeld voor de informatievoorziening van ALLE Flevolandse (website, telefoon, bemanning loketten). Gemeenten dragen bij voor lokale informatievoorziening.

Totaal energie adviezen per kwartaal 2018 en 1e kwartaal 2019

Dankzij de extra subsidie is het aantal adviezen flink gestegen in 2019. Prognose is dat het aantal adviezen ruim boven de 8000 uitkomt. Dat is bijna **4X** zoveel als in 2018 (2844) en bijna **20X** zoveel als in 2017 (451).

Duurzame Mobiliteit

Opgave

- De totale CO₂-uitstoot in Flevoland bedraagt circa 2,7 Mton en mobiliteit is verantwoordelijk voor 39,6% hiervan, circa 1 Mton CO₂-uitstoot (Klimaatmonitor, 2016).
- 59% hiervan is gerelateerd aan personenauto's, 39% aan goederenvervoer en 2% aan openbaar vervoer.
- Het grootste deel van de CO₂-uitstoot wordt veroorzaakt door het wegverkeer (personen en vracht), met 55% van het verkeer op de autosnelwegen en 45% van het wegverkeer op het onderliggende wegennet.

Huidig Beleid

De provincie Flevoland heeft haar visie voor mobiliteit en omgeving beschreven in de Mobiliteitsvisie Flevoland 2030 en de Omgevingsvisie FlevolandStraks:

- De Mobiliteitsvisie is uitgewerkt in onder meer het Programma Mobiliteit & Ruimte en de Visie Duurzaam Goederenvervoer. De meeste maatregelen op het gebied van duurzame mobiliteit zijn onderdeel van of gekoppeld aan het Programma Mobiliteit & Ruimte.
- De Omgevingsvisie FlevolandStraks is uitgewerkt in de Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland en enkele programma's voor duurzame energie, zoals het Raamwerk Opgave Duurzame Energie en de Flevolandse Energie Agenda (FEA).
- Op regionaal niveau werkt de provincie samen met de MRA-partners en het Rijk in het Programma Bereikbaarheid MRA (Samen bouwen aan bereikbaarheid).

Rol Provincie en PS

- Eigen beleid, via Programma Mobiliteit en Ruimte
- Regierol Regionale Mobiliteitsprogramma's
- Opdrachtgever GWW en OV
- Werkgever

Handelingsperspectief Provincie: Veranderen

Binnen de invloedssfeer van de Provincie passen de meeste maatregelen binnen de categorie 'veranderen'. Daarbij is samenhang met beleid van rijk, gemeenten en omliggende provincies en regio's essentieel.

Ontwerp Klimaatakkoord

Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP) voor Slimme en Duurzame Mobiliteit. Voor het realiseren van zorgeloze mobiliteit heeft iedere regio een specifieke integrale aanpak nodig (klimaatdoelen, bereikbaarheid, leefbaarheid, gezondheid RO, etc.). De regionale schaal is hét schaalniveau om met concrete oplossingen en maatwerk te komen. Deze plannen vormen de gedeelde basis voor gezamenlijke investeringen en de afspraken uit het Klimaatakkoord worden hier onderdeel van.

Opgave

Huidig beleid

Motie PS 18 juli 2018 → Uitwerken Duurzame Mobiliteit om klimaatambities te halen

Op 17 september 2018 mededeling (2289501) naar PS gestuurd met huidige activiteiten op het gebied van DuMo

Op 19 februari 2019 mededeling (2374591) naar PS gestuurd een tussenstand van de DuMo maatregelen

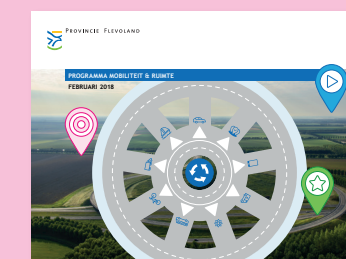
Rol Provincie en PS

Ontwerp
klimaatakkoord

Handelingsperspectief
Provincie: Veranderen

Mobiliteitsvisie Flevoland 2030

Huidig beleid voor Duurzame Mobiliteit en de reeds genomen maatregelen zijn geborgd in het Programma Mobiliteit & Ruimte (uitwerking van de Mobiliteitsvisie).

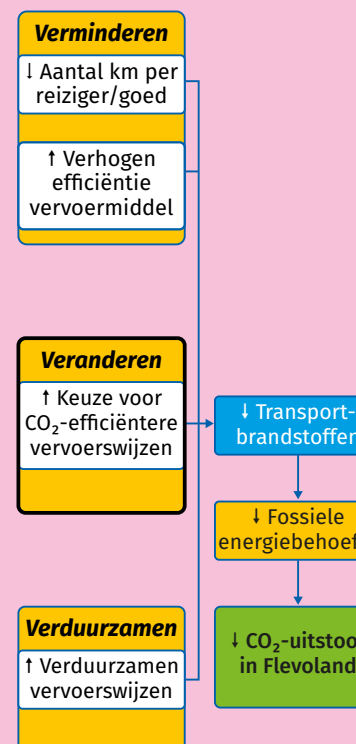

Programma Mobiliteit & Ruimte

Duurzame mobiliteit is opgenomen onder doel nr. 6: Leefbaarheid & Duurzaamheid met als acties o.a. Greendeal GWW (46), MRA-E (48), Duurzame brandstofpunten (49), etc.

Trias Mobilica:

- Verminderen**
Stimuleer het nieuwe werken en slimme logistiek maar doe ook aanpassingen in o.a. de ruimtelijke ordening.
- Veranderen**
Stimuleer het gebruik van o.a. openbaar vervoer, fietsen of deelauto's.
- Verduurzamen**
Stimuleer het gebruik van CO₂-efficiëntere voertuigen en duurzame inkoop van mobiliteit (zuinigere voertuigen en voertuigen op andere brandstoffen).

Batenlogica:

- 'Evidence based' beleid.
- Kwalitatief inzichtelijk gemaakt aan welke knoppen gedraaid kan worden.
- Kwantificering: onderzoek naar omvang CO₂-uitstoot gekoppeld aan de "knoppen"

De Flevolandse Energieagenda

Hét netwerk voor de energietransitie in Flevoland

In 2015 is het netwerk FEA opgestart om samen met regionale partners de energietransitie in Flevoland te versnellen. Een netwerk met grote impact! De FEA heeft als doel om partijen die een rol spelen bij de realisatie van de energietransitie samen te brengen. Zij delen kennis, inspireren elkaar en werken gezamenlijk aan dé grote uitdaging voor Flevoland: CO₂-neutraliteit in 2050.

Flexibiliteit en verandering

De FEA is een voortrollende agenda waarin, met het oog op de actuele energie ontwikkelingen, verschillende bijeenkomsten en projecten worden georganiseerd. De energietransitie vraagt om een flexibele aanpak door nieuwe technologische en economische ontwikkelingen, nieuw rijksbeleid en het betrekken van verschillende partijen. FEA speelt hier direct op in.

Wat hebben de partners afgesproken met elkaar?

1. Partners willen uitvoering geven aan de landelijke doelstelling van de energietransitie.
2. Hiervoor werken zij samen aan verschillende thema's en projecten binnen de FEA.
3. Elke partij kan aangeven op welk vlak nadere afstemming nodig of gewenst is.
4. Partijen ondersteunen elkaar door kennisontwikkeling, kennisdeling en afstemming in beleids- en planontwikkeling.

Aanpak voor bedrijven

Daarnaast ondersteunt FEA bedrijven bij duurzaamheidsvraagstukken. Deze aanpak is gericht op wederzijdse versterking op drie in te zetten parallelle sporen:

- Bedrijven voldoen aan wettelijke verplichting op energiebesparing met actieve ondersteuning door de OFGV.
- Ondersteuning/stimulering van bedrijven door Expertisecentrum Energie Flevoland (EEF) en DE-on.
- Economische kansen van de energietransitie inzichtelijk maken en benutten.

26 partners

1 ambitie

49% CO₂ reductie in 2030

CO₂-neutraal in 2050

www.fea.nl

Zeewolde

Geothermie

Verder en dieper zoeken naar Aardwarmte in Flevoland

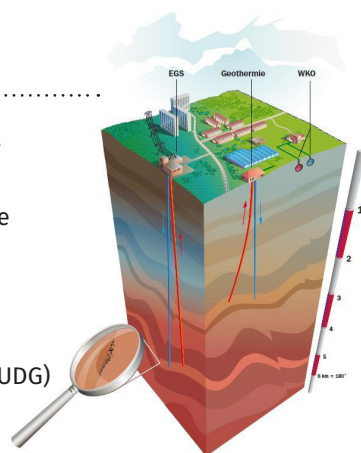

Aardwarmte en warmtetransitie

- Van het (aard)gas af : Alternatief nodig voor verwarmen van gebouwen
- Aardwarmte (of geothermie) biedt een bron van hernieuwbare warmte
 - Lokale, duurzame warmteoplossing
 - Potentie om in aanzienlijk deel van de warmtevraag te voorzien
 - Veel CO₂-emissiereductie

Begrippen aardwarmte en bodemenergie

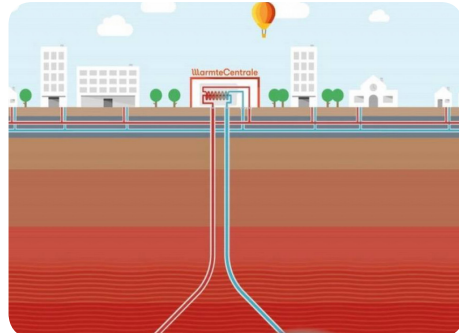
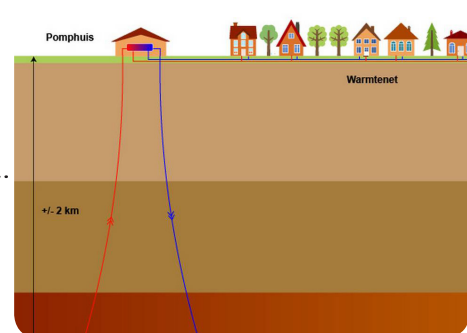
0 – 500m	Warmte Koude Opslag (geen geothermie, wel bodemenergiesysteem)
0 - 1000m	(tot ca. 40 °C): Ondiepe geothermie, Hoge Temperatuur Opslag, WKO
1500 - 3000m	(tot ca. 70 °C): Diepe geothermie
3000 - 5000m	(tot ca. 180 °C): (Zeer) diepe geothermie
5000 - 7000m	(tot ca. 230 °C): Ultra diepe geothermie (UDG)

Winning van aardwarmte

Gezocht: Aardlaag waar voldoende warm water door kan stromen (verbonden gaatjes)

Hoe dieper, hoe warmer: Geothermische gradiënt in Nederland: Temperatuuroptename met de diepte = 31 °C per kilometer + 10 °C (oppervlaktetemperatuur)

Werking aardwarmte

- Geothermie maakt gebruik van het in de diepe ondergrond aanwezige warme water
 - Het warme water komt met hulp van *pompen* via een *productieput* naar boven
 - Het warme water gaat door een *warmtewisselaar*, die het koude water uit de bovengrondse *verwarmingsbuizen* op temperatuur brengt
 - Het afgekoelde grondwater gaat via een *injectieput* weer terug in de aardlaag (*reservoir*) waar het vandaan kwam
 - Beide putten samen heten een *douplet*

Onderzoeken

- **Warmte-Koude Opslag**
 - Warmte-Koude Opslag in de provincie Flevoland, Ecofys, 2004
 - Potentieel Warmte-Koude Opslag in de provincie Flevoland, Arcadis, 2005

Aardwarmte

- Potentieel diepe geothermie Flevoland: warm aanbevolen!, Ecofys, 2007
- Aardwarmte in de Noordoostpolder, PanTerra Geoscience, 2009
- Geothermie Almere: Wel of niet mogelijk?, IF Technology, 2011
- Branche Innovatie Agenda Ultra Diepe Geothermie (studie voor Almere en Barendrecht), TNO, 2016

Samenwerking in MRA

- Programma versnelling aardwarmte MRA

Beleid: Stimuleren Aardwarmte

- Ervaring op doen, van Noord naar Zuid
- Diepe geothermie in glastuinbouwgebied Luttelgeest als start
- Almere en Lelystad vanwege (bestaande) stadsverwarmingnetten interessant
- Onzekerheid bij Almere aanleiding kijken naar andere mogelijkheden aardwarmte dan 'gewoon diep': Ultradiepe geothermie als bron voor stadsverwarming
- Samenwerking in MRA: Project versnelling aardwarmte MRA

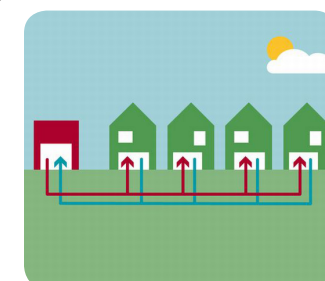

Samenwerking

- **Met bedrijven:** Ondersteuning financiering Aardwarmte Combinatie Luttelgeest
 - 1,4 miljoen euro EFRO (Kansen voor West, koolstofarme economie), 2015
 - 1 miljoen euro via DE-on, aanvullende subsidie t.b.v. financiering geothermie-project, 2016
- **Met gemeenten/provincie Noord-Holland:** UDG Almere-Diemen, met Almere, Vattenfall, AEB en NH
 - 0,6 miljoen euro uit Fonds Verstedelijking Almere
 - Project versnelling aardwarmte MRA
 - 0,5 miljoen euro t.b.v. PVA MRA
- **Met rijk:** Convenant EZK/EBN/NH/Fl Versnelling Aardwarmte MRA
 - Nog vast te stellen bedrag t.b.v. exploratieprogramma PVA MRA

Aardwarmte: 'game changer' in de warmtetransitie?

- Draagt zeer zeker bij, maar...
- Hangt van lokale omstandigheden af
 - Niet overal geschikte laag aanwezig
 - Nu te weinig kennis van ondergrond (witte vlekken)
- Complex in gebouwde omgeving (aanleg warmtenet)
- Geen geothermie zonder warmtenetwerk, geen warmtenetwerk zonder afnemers!

Aardwarmte in de Noordoostpolder

- Voldoende bekend over de ondergrond
- Geologisch model geeft verschillende "warmtebellen" aan
- Opsporingsvergunningen voor twee projecten aangevraagd
- Eerste project geboord in 2018 en sinds december operationeel (Aardwarmte Hoogweg)
- In 2019 wordt tweede project geboord (Aardwarmte Combinatie Luttelgeest)

Aardwarmte in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland

- Potentie voornamelijk in Oostelijk Flevoland
- Opsporingsvergunning aangevraagd door HVC t.b.v. Grand Design Lelystad
- Meer informatie over ondergrond nodig
- In Zuidelijk Flevoland weinig tot geen potentie
- Onder Almere wel warmte, maar die krijg je er niet uit
- Daarom dieper kijken: UltraDiepeGeothermie als bron voor warmtenet Almere?

Provinciale bijdrage aan energietransitie

Met als doel om de energietransitie in Flevoland vorm te geven en aan te sluiten bij de doelen in de Omgevingsvisie Flevoland Straks en landelijke en Europese doelstellingen, werken we volgens een strategie met de volgende uitgangspunten die zijn vastgelegd in het Raamwerk Opgave Duurzame Energie (vastgesteld 18 juli 2018).

- Motto: Provincie maakt mogelijk.
- De provincie heeft daarin verschillende rollen, namelijk als partner vanuit rol van participatieve en netwerkende overheid, uitvoerder van wettelijke taken als rechtmatige overheid en als presterende overheid het goede voorbeeld geven.
- Dit betekent dat de provincie streeft naar projecten of interventies die:
 - volgens economische principes zijn ontwikkeld, namelijk met een kloppende business case en waarbij de provincie niet overneemt;
 - een versnellend en/of verbindend karakter hebben en een potentieel dat opschaalbaar is naar provinciaal niveau of daarvoor een pilot zijn;
 - kansrijk lijken maar verdere ontwikkeling vragen die autonoom niet van de grond komt;
 - besef bij de Flevolander (bewoners en bedrijven) ontwikkelen t.a.v. nut en noodzaak van energietransitie;
 - Flevolandse ontzorgen bij het besparen en zelf opwekken van energie door hen in elk stap van hun 'klantreis' te voorzien van betrouwbare informatie, leveranciers en producten;
 - ketens stimuleren die nodig zijn voor de transitie (passende opleidingen tbv gekwalificeerd personeel om in toenemende vraag te voorzien, stimuleren passende product/dienstenaanbod);
 - tijdige en passende (ruimtelijke) beleidsontwikkeling vragen, zodat we kunnen anticiperen op structurele veranderingen;
 - ambitieus en voortvarend de transitie van de eigen organisatie mogelijk maken.

Energie neutrale dorpen en steden nader bekeken: wat doet de provincie?

	Energie neutrale dorpen en steden	Ruimte voor Energie	Het Goede Voorbeeld
Middenbestuurpositie	Participatieve en netwerkende overheid (zorgvuldig proces)	Rechtmatige overheid	Presterende overheid
Primair middel	Flevolandse Energieagenda (provinciale inbreng)	Beleid voor wind, zon op land en ruimte voor geothermie	Provinciale organisatie
Leidend principe	Provincie maakt het mogelijk	Mogelijk maken door invulling bevoegdheden	Ambiteus doen wat kan
Invulling	Maatwerk: • Separate voorstellen • Afwegingskader voor inzet middelen voor business case ontwikkeling, kennisdeling en procesondersteuning	• Regioplan Wind • Structuurvisie Zon • Pilots Geothermie	Actieagenda Goed Voorbeeld

• Programmamanagement FEA en voorzitterschap RES

De provincie neemt het voortouw in het faciliteren van het netwerk FEA en het RES-proces. Niet om over te nemen maar om de regio te ondersteunen in de gezamenlijke ambitie.

• Communicatiecampagne & Energieloket

Bewustwording van de Flevolander gericht op nut, noodzaak en kansen van de energietransitie (zie ook factsheet Communicatiecampagne en Energieloket Flevoland).

• Regeling Van asbest naar duurzaam dak

In april 2019 is de subsidieregeling Zon voor asbest van start gegaan. Een regeling waar voor 2019 en 2020 € 1,9 miljoen euro beschikbaar is gesteld om het huis te verduurzamen (dmv zon of isolatie) bij de verwijdering van asbest.

• Regeling Bevordering Initiatieven Energietransitie

Deze pilotregeling (van 500.000 euro) is in april 2019 van start gegaan met als doel om initiatieven van onderop mogelijk te maken die bijdragen aan de provinciale strategie door een financiële bijdrage beschikbaar te stellen (maximaal € 25.000,-).

• Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF)

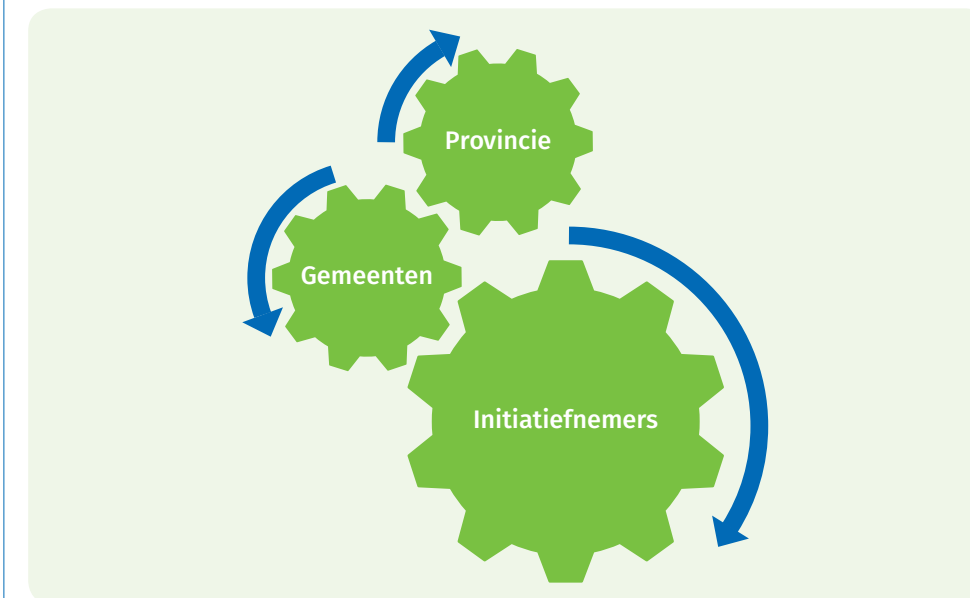
De stichting DE-on heeft voor 2019 en 2020 een aanvullende lening ontvangen van 1,95 miljoen euro (waarvan 1 miljoen euro lening en 950.000 euro subsidie) gericht op haalbaarheids-ondersteuning in de initiatie fase en op bedrijven- en bewoners-initiatieven 'die nog niet door de markt' worden opgepakt. De opgedane kennis wordt daarnaast door EEF proactief in de regio gedeeld om zo te inspireren en te stimuleren. (www.deonflevoland.nl/eef).

• Lening DE-on

De stichting DE-on heeft in 2014 een lening van 6,8 miljoen euro (inclusief 3 ton exploitatiesubsidie) ontvangen om de energietransitie in Flevoland te versnellen via een revolverend fonds. Ondernemers en MKB'ers kunnen via leningen hulp krijgen bij het investeren in duurzame energie en energiebesparing. Jaarlijks geeft de stichting een presentatie aan PS over de voortgang en de plannen voor het jaar erna. (zie ook www.deonflevoland.nl).

Beeld van ons succes

Als provincie zijn we succesvol als de tandwielen gaan draaien. Iedereen kan doen wat hij moet doen; de provincie stimuleert, ondersteunt en maakt bovenal mogelijk. Met elkaar realiseren we de opgave.

Regionale Energiestrategie Flevoland

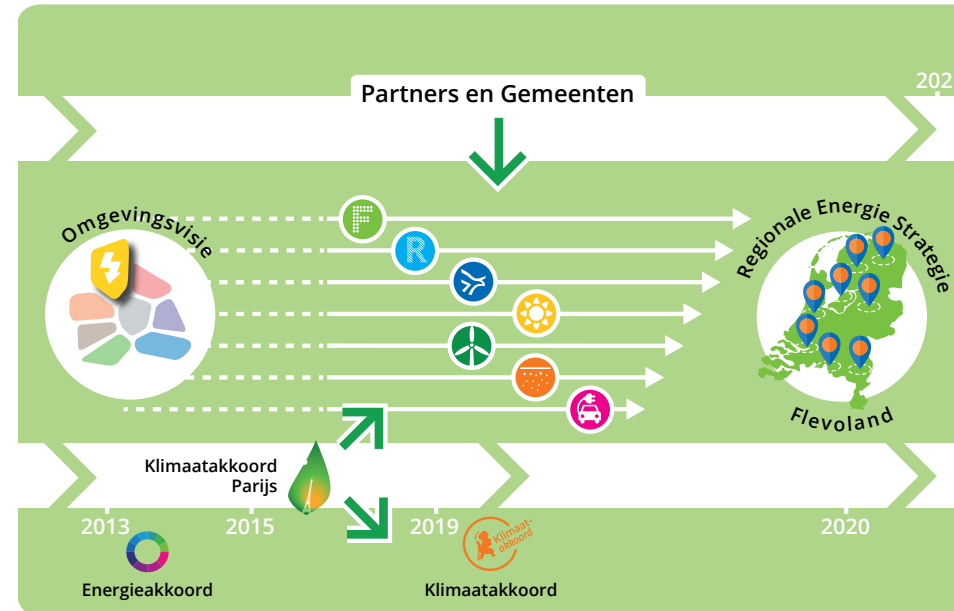
Achtergrond: van afspraken in Parijs naar RES Flevoland

- In 2015 is in het Klimaatakkoord van Parijs afgesproken dat CO₂ uitstoot in 2050 nagenoeg 0 moet zijn en in 2030 met ongeveer de helft moet zijn teruggebracht. In het regeerakkoord van Rutte 3 is dit bevestigd en is afgesproken dat Nederland in een Klimaatakkoord uitwerkt hoe deze doelen bereikt gaan worden.
- De afgelopen jaren is in de provincie Flevoland al veel in gang gezet om de Energietransitie in gang te zetten en de CO₂ uitstoot te verminderen. Met de Flevolandse Energieagenda (FEA) bestaat een maatschappelijk netwerk waarbij intenties zijn vastgelegd.
- Grote delen van het Klimaatakkoord moeten per regio uitgewerkt gaan worden in een Regionale Energiestrategie (RES). De FEA en andere eerdere initiatieven krijgen nu een plek in de RES.
- De RES-regio Flevoland beslaat het gehele grondgebied van de provincie Flevoland en bestaat uit de provincie, 6 gemeenten en het waterschap.
- Het RES-proces vraagt op verschillende momenten instemming van volksvertegenwoordigers van alle bestuurslagen. Van Provinciale Staten wordt daarbij verwacht dat vanuit provinciaal belang getoetst wordt op bijvoorbeeld ruimtelijke kwaliteit.

Klimaatakkoord en RES

Het ontwerp van het Klimaatakkoord is in december 2018 gepresenteerd, en is opgesteld door de 5 zogenaamde Klimaataffels: 'Elektriciteit', 'Gebouwde Omgeving', 'Mobiliteit', 'Landbouw en landgebruik' en 'Industrie' en hebben iedere een eigen opgave.

Het ontwerp Klimaatakkoord is inmiddels doorgerekend door de planbureaus. Het kabinet is nu aan zet om het akkoord voor te leggen aan de Tweede Kamer. Ook worden de klimaatplannen voorgelegd aan IPO, VNG en Unie van Waterschappen. Als ook zij hebben ingestemd is er sprake van een vastgesteld Klimaatakkoord. Op dit moment wordt die instemming juli aanstaande verwacht.

Rijk, provincies, gemeenten en het waterschappen hebben afgesproken dat na ondertekening van het Klimaatakkoord de maatregelen voor 'Elektriciteit' en 'Gebouwde Omgeving' worden uitgewerkt in verschillende Regionale Energiestrategieën. Flevoland is één van de dertig RES-regio's.

Wat is een RES?

- Een product waarin de regio beschrijft welke energiedoelstellingen er moeten worden gehaald en op welke termijn.
- Een instrument om ruimtelijke inpassing met maatschappelijke betrokkenheid te organiseren.
- Een manier om langjarige samenwerking tussen alle regionale partijen te organiseren.

Tijdspad RES Product

Na ondertekening van het Klimaatakkoord moet iedere regio aan de slag een RES product op te stellen:

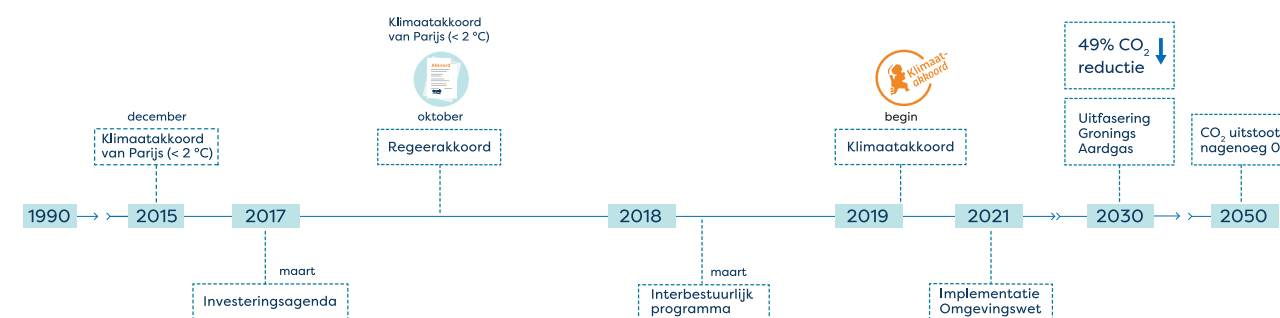
- Bij ondertekening van het Klimaatakkoord is een Startnotitie gereed waarin werkwijze en besluitvormingsproces beschreven is voor de RES Flevoland. De Provinciale Staten krijgt deze Startnotitie voorgelegd.
- Een half jaar na ondertekening van het Klimaatakkoord moet iedere regio een Concept product gereed hebben. Gedeputeerde Staten kunnen beslissen dit concept ter informatie of besluitvorming voor te leggen.
- Iedere concept-RES wordt vervolgens getoetst door de planbureaus. De verschillende concept RES's worden 'geschakeld' met de nationale opgave als geheel en afgewogen met het gemeentelijke en provinciaal omgevingsbeleid. Als de nationale opgave niet gerealiseerd wordt, krijgen de regio's een aanvullende opgave die verwerkt moet worden in het RES-product 1.0.
- 12 maanden na ondertekening van het Klimaatakkoord moet iedere regio een RES-product 1.0 gereed hebben. Voordat dit RES-product wordt afgerond moet het ter instemming zijn voorgelegd aan Provinciale Staten, gemeenteraden en algemene vergadering van het waterschap.

RES-product 1.0

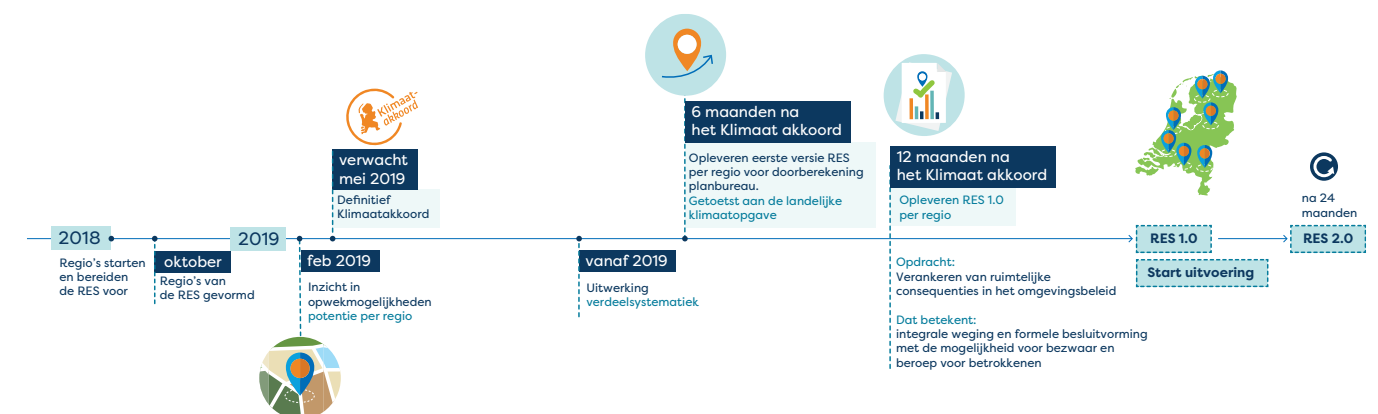
In het RES-product 1.0 moet worden ingegaan op:

- Regionaal aanbod tot 2030 ten aanzien elektriciteit, gas en warmte.
- Met vermelding concrete zoekgebieden opwek zon, wind, (duurzame) warmte en duurzame gassen.
- Dit met ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijk draagvlak.
- Door de netbeheerder uitgewerkte aanpassingen aan de energie-infrastructuur die nodig is.
- Een Regionale Structuur Warmte die inzicht biedt in de regionale warmtevraag en de beschikbaarheid van warmtebronnen.

Planning en mijlpalen Klimaatakkoord

Planning en mijlpalen RES

Windenergie in Flevoland

Bestaand beleid in uitvoering

Doelstelling van het huidige beleid

- Meer duurzame energie
- Verbeteren landschappelijke inpassing
- Versterken van de economische structuur
- Onverminderd groot draagvlak in de samenleving

Strategie

Meer energie met minder windmolens via de strategie “opschalen, saneren en participeren”.

Meer duurzame energie

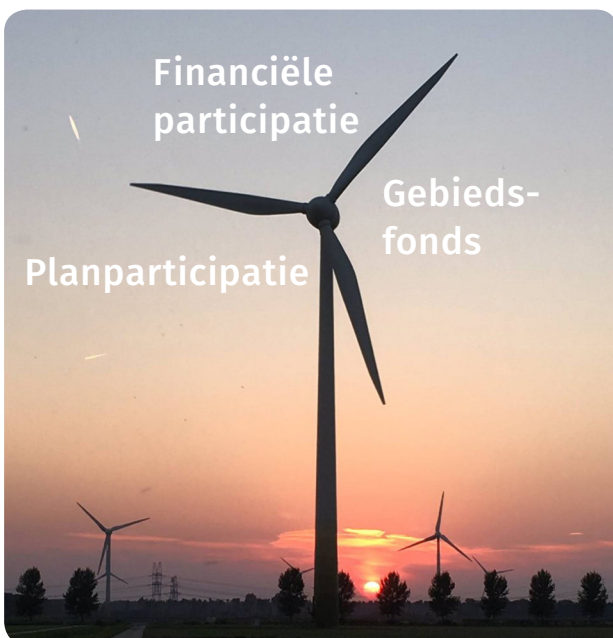
Energieneutraal Flevoland. De provinciale taakstelling van 1390,5 MW voor 2020 (obv nationaal energieakkoord 2013) is daarin een tussenstap. Met de uitvoering van het vastgestelde provinciale beleid kan naar schatting tenminste 1700 MW in de hele provincie Flevoland worden opgewekt.

Huidig opgesteld vermogen

1189,5 MW

Rol van Provinciale Staten

Projecten voor nieuwe windenergie komen tot stand op basis van het vastgestelde beleid. Gedeputeerde Staten verantwoordt bij Provinciale Staten over de voortgang. Besluitvorming van Provinciale Staten is aan de orde als er wordt afgeweken van de bestaande beleidskaders.

2005

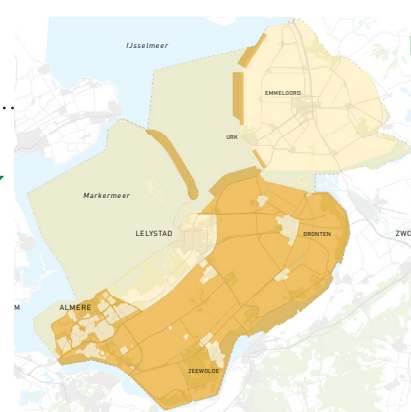
1

Partiële herziening Omgevingsplan Windenergie (vastgesteld door PS op 13 juli 2016) = beleidsarm omgezet in Omgevingsprogramma (PS 27 feb 2019) Binnen de oranje gebieden mogen windenergieprojecten worden ontwikkeld volgens het principe van opschalen, saneren en participeren

Amendementen en moties:

- Aanpassing gebied rond Maximacentrale en Urk
- PS willen elk kwartaal informatie over stavaza
- Bij aanwijzen nieuwe projectgebieden PS betrekken

Kaart uit het Omgevingsplan

Project obv het Omgevingsplan

Windpark Jaap Rodenburg II/Pampus

3

Juridische vertaling naar Verordening Fysieke Leefomgeving (Vastgesteld door PS op 13 december 2017) = beleidsarm omgezet in de Omgevingsverordening (PS 27 feb 2019)

Het Rijk is bevoegd gezag voor projecten groter dan 100 MW. Met het Rijk wordt samengewerkt op basis van regionale kaders in plaats van top-down.

Meer energie met minder windmolens!

2

Gebiedsgerichte uitwerking in Regioplan Wind-energie (vastgesteld door PS op 13 juli 2016 en door 3 gemeenteraden!)

Amendementen en moties:

- Flexibiliteit
- Hoogte van de molens (>120 m economische noodzaak onderbouwen)
- Obstacleverlichting

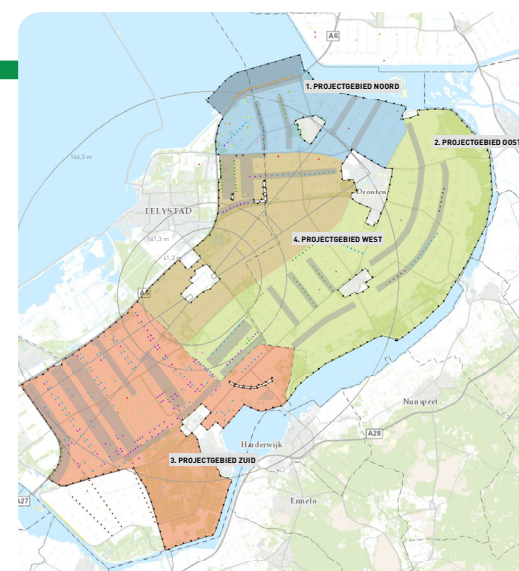

Per projectgebied kan 1 initiatiefnemer een windpark ontwikkelen mits:

- Nieuwe windmolens binnen de plaatsingszones (grijze stroken) worden gebouwd. Voor de nieuwe windmolens worden tijdelijke vergunningen (25jr) verleend
- Alle bestaande windmolens gesaneerd worden
- Participatiemogelijkheden worden geboden
- De initiatiefnemer afdraagt aan een gebiedsfonds

Stand van zaken projecten obv het Regioplan

Kaart bij het Regioplan

Duurzame Energie Regio West

Windplan Blauw

Windplan Groen

Windpark Zeewolde

Zonne-energie in Flevoland

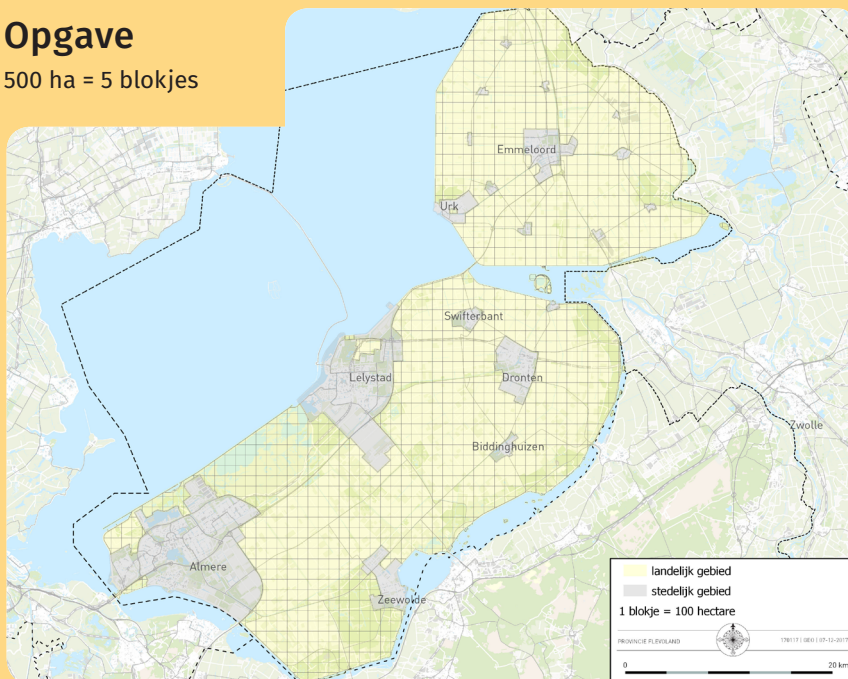

Startnotitie (PS juni 2017)
Opgave voor Zonne-energie (2015)
Niet toegestaan landelijk gebied
Nieuw ruimtelijk beleid nodig

Nieuw ruimtelijk beleid (2018):
Structuurvisie Zon
PS juli 2018, in werking nov. 2018

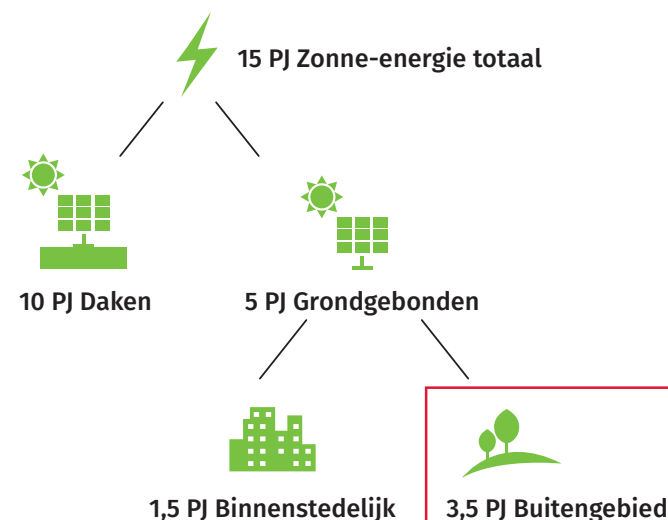
Ruimte voor 500 ha zonne-parken in landelijk gebied
Na 500 ha: evaluatie
Na evaluatie: volgende 500 ha

Opgave
500 ha = 5 blokjes

Opgave (2015)

15 PJ --> 3,5 PJ in buitengebied (ca. 1.000 MW / 1.000 ha)

Uitgangspunten Structuurvisie Zon

- Bijdrage leveren aan totale opgave Duurzame Energie
- Omgevingsvisie Flevoland Straks: 'Energie neutrale steden en dorpen', 'Ruimte voor energie' en 'Het goede voorbeeld'
- Denken vanuit nieuwe Omgevingswet
- Vertrouwen als belangrijk uitgangspunt: vertrouwen in de Flevolandse initiatiefnemers en in medeoverheden bij de nadere invulling van het beleidskader

Bouwstenen

1. Initiatief staat centraal
2. Opgave voorop
3. Bundel en combineer
4. Houd rekening met (landschappelijke) kwaliteiten
5. Een zonnepark is tijdelijk (25 jaar)
6. Betrokkenheid en Draagvlak

Totstandkoming

- Zomer 2017: werkateliers
- Rapport Verkenning potentie
- Ambtelijke werkgroep (gemeenten, netbeheerder)
- 2017-2018 aantal keer in commissie
- Discussie over o.a. landbouwgrond heeft geleid tot aanpassing naar ruimte voor 2 x 500 ha. i.p.v. 1 x 1.000 ha
- 18 april 2018 ontwerp-structuurvisie Zon vastgesteld
- April-juni 2018 ter inzage
- Gemeenten willen meer ruimte, want ambitie van gemeenten ligt hoger dan 1.000 ha om te voldoen aan eigen opgave
- 18 juli 2018 definitief vastgesteld PS
- Oktober 2018 verdelingssystematiek
- 16 november 2018 in werking getreden
- 15 maart 2019 in verordening opgenomen
- GS is gemandateerd over vrijgeven 2e tranche

Stand van zaken juni 2019

- Structuurvisie Zon in werking
- Gemeenten aan zet, aantal gemeenten al met beleid
- Eerste initiatieven worden ingediend (provincie toetst)
- Binnenkort via website inzicht in waar welke zonne-parken
- Ambtelijke werkgroep 6-wekelijks
- Afstemming met stakeholders
- Monitoring van opgave en gerealiseerde parken wordt opgezet
- 'Evaluatie is al begonnen': eerste ervaringen worden opgedaan
- Evaluatie eerste tranche 500 hectare (verwacht: 2e helft 2019)